

PET SVEZAKA ZBORNIKA »KAČIĆ«

Poznato je da su profesori Franjevačke visoke bogoslovije u Makarskoj između dva rata izdavali najprije tromjesečni, pa onda dvomjesečni časopis pod naslovom NOVA REVIIJA VJERI I NAUCI — NOUVELLE REVUE DE VIE RELIGIEUSE ET INTELLECTUELLE (1922—1941). Ona je bila namijenjena hrvatskoj katoličkoj, kleričkoj i laičkoj inteligenciji, ali i vanjskom svijetu, pa je redovito donosila sažetke ili barem naslove i na francuskom jeziku.

Nakon drugoga svjetskog rata u skroz izmijenjenim prilikama za više godina ne samo da nije bilo moguće obnoviti NOVU REVIIJU, premda se i na to pomišljalo, nego niti pokrenuti bilo kakav časopis znanstvenog karaktera.

U to je splitsko-makarska biskupija 1966. god. pokrenula tromjesečnik CRKVA U SVIJETU, koja se kroz kratko vrijeme dobro afirmirala ne samo među svećeničkim krugovima nego i među našom laičkom inteligencijom.

Franjevačka provincija presv. Otkupitelja (Split), čiji su članovi bili već uređivali i izdavali za svećeničke krugove liturgijsko-pastoralni časopis SLUŽBA BOŽJA (1960), za šire vjerničke krugove hagiografski list TAVELIČEV VJESNIK (1961) i marijanski MARIJA (1963), odlučila je pokrenuti i jedan časopis znanstvenog karaktera, koji bi izlazio povremeno, barem kao godišnjak, a u kojemu bi surađivali u prvome redu profesori njezinih škola: bogoslovije u Makarskoj i gimnazije u Sinju. Tematika časopisa trebala je biti uvjetovana različitim strukama profesorâ navedenih škola — od teologije i povijesti do glazbe i prirodnih znanosti.

Nakon dugog savjetovanja zborniku je dato ime poznatog kulturnog radnika u povijesti navedene provincije fra Andrije Kačića Miošića (1704—1760), koji je ujedno bio svestrano naobražen čovjek, pa se u njegovu životnom opusu nalaze djela čisto filozofska (Elementa peripathetica), teološko-biblijska (Korabljica) i povijesno-književna (Razgovor ugodni). Tako se 1967. god. pojavio prvi svezak pod naslovom »KAČIĆ — ZBORNIK FRANJ. PROVINCIJE PRESV. OTKUPITELJA«. Za njim su slijedili ostali svesci, ali (zbog financijskih poteškoća) sa stanovitim zakašnjenjem tako da je ljeti 1973. izašao peti svezak.

Navedenim sveskom »KAČIĆ« je doživio svoj prvi mali jubilej — prvi lustrum. Budući da je navedeni zbornik znanstvenog karaktera, namijenjen je užem krugu čitatelja, pa izlazi u maloj nakladi od samih 500 primjeraka. Ovdje ćemo donijeti kratki sadržaj svih pet godišta i glavnu karakteristiku toga našeg rijetkog crkvenoznanstvenog časopisa da bi ga braća svećenici, čitatelji SLUŽBE BOŽJE, bolje upoznali i za njega se više zanimali.

Izdavač zbornika je Franjevački provincijalat presv. Otkupitelja, Split, Trg Gaje Bulata, 3.

Prvih pet svezaka uredili su: O. Josip Soldo, profesor, Sinj, i O. Karlo dr. Jurišić, profesor, Makarska.*

I. svezak: KAČIĆ, 1, 1967, Tipografija Đakovo

Uvodna riječ (3—4). Uredništvo naglašava: »Nastojat ćemo svim granama nauke posvetiti pažnju i stoga će ovaj Zbornik imati široki obujam, prema dostupnim mogućnostima, od filozofije i bogoslovije do prirodnih znanosti i kulturno-povijesnih članaka«.

(1) **Josip Soldo**, Samostan sv. Lovre u Šibeniku (5—94). Prva objavljena monografija o povijesti samostana od njegova osnutka sredinom 17. st. do danas. Sažetak na francuskom.

* Daskora izlazi šesti svezak zbornika KAČIĆ pod novim uredništvom: O. Gabrijel Jurišić, prof., Sinj. Adresa: Zbornik »KAČIĆ«, Sinj, A. Jonića, 3.

(2) **Jeronim Šetka**, O. fra Toma Babić (95—203). Život, rad i ocjena pisca (+1750) prve latinske gramatike i poznatoga »Cvita« ili »Babuše«. Sažetak na francuskom.

(3) **Karlo Kosor**, O. fra Stjepan Zlatović (205—303). Nacrt monografije o franjevcu, arheologu, povjesničaru i piscu Zlatoviću (+1891), auktoru poznatog djela »**Franovci Države presv. Odkupitelja i hrvatski puk u Dalmaciji**« (1888). Sažetak na franc.

(4) **Anđelko Milanović**, Gregorijanski napjevi za hrvatski prijevod pred-slovlja (305—315). Donosi i primjere s notama. Sažetak na franc.

(5) **Jure Radić**, Gastropod »Mitra zonata« u Jadranskom moru (317—323). Pisac izvješćuje o sedam primjeraka toga svjetski rijetkog malog puža, koji su nađeni kroz nekoliko godina na hrvatskoj obali Jadrana, a pripadaju Malakološkom muzeju u Franj. samostanu u Makarskoj. Sažetak na njemačkom.

(6) **Gabrijel Jurišić**, Prilog bibliografiji radova franjevaca Provincije presv. Otkupitelja od godine 1945—1966 (325—337). Podnaslov na francuskom Pisac donosi popis objavljenih radova pedeset i pet franjevaca.

Na koncu na boljem papiru tiskano je pet fotografija, koje se odnose na članak broj 2. Svezak obuhvata 344 stranice.

II. svezak: KAČIĆ, 2, 1969, Tipografija Đakovo

(7) **Ivo Pederin**, Kačićev »Razgovor ugodni naroda slovinskog« — susret srednjeg vijeka i modernog patriotizma (3—21). Nov prilog kačićologiji, što se na pr., vidi iz jednog od podnaslova: »Kačićeva vizija kozmosa prema gotičkom slikarstvu i plastici — Poezija i geometrija.« Sažetak na njem.

(8) **Ante — Marija Strgačić**, Kulturno-povijesno značenje samostana benediktinki Sv. Marije u Zadru u počecima njegova razvoja (23—69). Pisac analizira najstarija vrela o tom našem najznačajnijem hrvatskom ženskom samostanu i dolazi do novih zaključaka o kulturnoj i socijalnoj ulozi Sv. Marije. Sažetak na franc.

(9) **Ante Sekulić**, Tri priloga hrvatskoj kulturnoj povijesti (71—100). Na početku povijesti hrvatske književnosti u Bačkoj nalaze se tri franjevca: Lovro Bračuljević, Stjepan Vilov i Mirko Pavić, vjerski pisci, značajni za razvitak hrv. pravopisa. Sažetak na franc.

(10) **Karlo Jurišić**, Crkve Biokovsko-neretvanskog područja u doba turske vladavine, 16—17. stoljeće (101—154). Pisac donosi osnovne povijesne i umjetničke podatke o crkvama na području današnjih općina: Makarske, Ploča, Metkovića, Vrgorca i Imotskog, koje su bile aktivne pod Turcima, a bilo ih je na broj 41. Prilaže i tri nepoznata dokumenta. Sažetak na franc.

(11) **Josip — Ante Soldo**, Samostan Majke od milosti na Visovcu — prilozi upoznavanja prošlosti (155—238). Prva znanstvena monografija o povijesti samostana na otočiću na Krki od 15. st. do danas. Sažetak na talijanskom.

(12) **Karlo Kosor**, Junačke narodne pjesme iz Imotske krajine, koje je sakupio o. fra Silvestar Kutleša (239—299). Svestrana analiza 43 narodne pjesme, koje je sakupio i objavio navedeni imotski franjevac pod naslovom »**Nova pjesmarica — Junačke narodne pjesme iz Imotske krajine**« (Šibenik, 1939). Sažetak na franc.

(13) **Jeronim Šetka**, Majka Božja u hrvatskim narodnim pjesmama (301—392). Auktor raspravlja o postanku hrvatske pučke religiozne poezije i posebno marijanske. Donosi mnoštvo primjera, koje je sakupio u narodu i utvrđuje da su im auktori svećenici, i to većinom franjevci. Sažetak na franc.

(14) **Karlo Kosor**, Rječnik hrvatskoga književnog jezika, Knjiga I—II, Zagreb—Novi Sad, 1967. (393—413). Auktor donosi kritiku poznatog neuspjelog pokušaja rječnika hs. jezika. Bez sažetka.

Na koncu 2. sveska nalazi se devet fotografija na boljem papiru koje se odnose na članak pod brojem 10. Svezak obuhvata 424 str.

III. svezak: **KACIĆ**, 3, 1970. Tisak »Slobodna Dalmacija«, Split.

Posvećen dru fra Karlu Baliću o 70. obljetnici života.

(15) **Gabrijel Hrvatinić Jurišić**, Sedamdeseta godišnjica života i rada fra Karla Balića (1899—1969), (7—18). Pisac je prikazao osim životnih crtica također i slavljenikov rad na polju skotizma i mariologije kao i njegov doprinos II. Vatikanskom saboru. Sažetak na njem.

(16) **Ivan Jurić**, Bibliografija O. Karla Balića (1929—1969), koja obuhvata više stotina djela, zbornika, članaka i drugih sastavaka na različitim jezicima.

(17) **Krsto Kržanić**, Dr. O. Karlo Balić i integralna skolastika (35—46). Među ostalima auktor donosi i apostolsko pismo Pavla VI »Alma Parens« o Duns Skotu na lat. i hrv. jeziku. Sažetak na tal.

(18) **Vjekoslav Bajsić**, Duh sinteze u skolastici (47—53). Predavanje održano 5. ožujka 1966. u Zagrebu prigodom 650. obljetnice Duns Skotove smrti. Sažetak na njem.

(19) **Tomislav Šagi-Bunić**, Formula »istobitan nama« u apolinarističkim borbama (55—76). Prvi naš živući stručnjak u patristici tumači Apolinarov termin »homoousios hemin«, koji je 451. ušao u kalcedonsku dogmatsku definiciju. Sažetak na latinskom.

(20) **Miljenko Belić**, »Prva od Isukrsta odkupljena« (77—86). Pisac razlaže misli isusovca Antuna Kanižlića (1699—1777), koji je dva stoljeća prije II. Vatikanskog sabora zastupao nauku da je u nakanama Krista Otkupitelja Marija bila odkupljena prva. Sažetak na lat.

(21) **Franjo Emanuel Hoško**, Skotistička teologija zagrebačkog kruga 17. i 18. stoljeća (87—99). Pisac prikazuje kako je skotistička teologija bila njegovana na visokim bogoslovskim školama nekadašnje franj. provincije sv. Ladislava. Posebno naglašava postojanje snažnog teološkog skotističkog centra u Zagrebu. Sažetak na njem.

(22) **Karlo Jurišić**, Bula pape Lava XII »Mjesto bl. Petra« i Crkva u Hrvatskoj danas (101—126). Pisac donosi cijeli latinski tekst i paralelno hrvatski prijevod bule od 30. lipnja 1828, koja je preuredila hierarhiju u Dalmaciji i Istri. Uz komentar bule raspravlja o pitanju primasa Hrvatske i na kraju u prilogu donosi apostolsku konstituciju Pavla VI od 27. srpnja 1969. o obnovi Splitske nadbiskupije i metropolije. Sažetak na njem.

(23) **Tin Kulić**, Ulomci iz nepoznate hrvatske kulturne povijesti (129—137). Pisac sažeto prikazuje život i djela dvaju bačkih franjevac, hrvatskih književnika: Mihovila Radnića (1639—1707) i Grgura Peštalića (1755—1809). Sažetak na njem.

(24) **Ivan Pederin**, Grabovčeva koncepcija hrvatskog narodnog preporoda (139—146). Pisac prikazuje kako suvremenici nisu razumjeli ideju franjevca Grabovca (1749) o oslobođenju i stvaranju nove Hrvatske sa središtem na Jadranu. Grabovac je ujedno prvi pjesnik-mučenik i preteča rodoljubnih pokreta 19. st. Sažetak na tal.

(25) **Karlo Kosor**, Putne uspomene fra Petra Krstitelja Bačića (147—160). Autor prikazuje sadržaj i karakter bilježaka o putovanju franjevca Bačića kroz Bosnu i Hercegovinu pod turskom vlasti 1874, a koje je Bačić zabilježio na temelju sjećanja tek 1924. Sažetak na njemačkom.

(26) **Franjo Emanuel Hoško**, Život i rad Teofila Harapina (1883—1944), (161—176). Franjevac T. Harapin, doktor istočne teologije, provincijal zagrebačke provincije, profesor na franj. sveučilištu u Rimu i bogosl. fakultetu u Zagrebu, teološki je i filozofski pisac. Prilog: »Uspomene fra Karla Balića o T. Harapinu«. Sažetak na njemačkom.

(27) **Ante Josip Soldo**, O. fra Ante Crnica (177—184). Teolog i pravnik franjevac Crnica (1892—1969) pisac je više članaka pravnog, povijesnog i marijanskog sadržaja, ujedno i autor nekoliko pravnopovijesnih djela na hrv. i lat. jeziku. Istakao se i kao širitelj slave B. D. Marije i bl. Nikole Tavelića. Sažetak na njemačkom.

(28) **Jeronim Šetka**, Hrvatska pučka religiozna poezija (187—266). Pisac raspravlja o postanku, načinu, jeziku i stihu hrv. pučke religiozne poezije, te u dodatku donosi preko stotinu pjesmica, koje su zabilježili on i njegovi pomagači po južnoj Hrvatskoj. Sažetak na njem.

Svezak 3. ima 368 str., a ukrašen je s pet slika.

IV. svezak: KAČIĆ, 4, 1971, Tisak »Slobodna Dalmacija«, Split, str. 180, slika 15.

(29) **Ivan Ostojić**, Kult Majke Božje kod naših benediktinaca (3—13). U tom predavanju na Mariološkom kongresu u Zagrebu (1971) pisac daje kratki pregled Marijina štovanja kod naših prvih monaha za vrijeme narodnih vladara, te završava s citatima iz djela benediktinskih pjesnika: Vetranovića, Sorkočevića i Đurđevića iz novog vijeka. Sažetak na njem.

(30) **Ante Katalinić**, Lovro Grizogon — veliki hrvatski mariolog (15—23). Pisac prikazuje život i djelo hrv. isusovca L. G. (1590—1650), koji je, sudeći po njegovu golemom opisu **Mundus Marianus** (tri dijela s preko tri tisuće stranica), doista najveći hrv. mariolog. Sažetak na njem.

(31) **Tin Kulić**, Najstarija povijest katedralne župe u Subotici — Izvadak iz veće radnje (25—40). Pisac opisuje postanak Subotice nakon tatarske provala u 13. st., zatim osnutak župe, koju su u doba turske vladavine vodili franjevci, a ovi su je 1773. morali predati svjetovnom kleru. Sažetak na njem.

(32) **Pavao Zmire**, Izbor i posveta biskupa u prvim stoljećima kršćanstva (41—57). Pisac govori o ulozi vjernika i klera u izboru biskupa kao i o postupku same posvete, pa zaključuje »da je procedura izbora i posveta biskupa, koja se opsluživala u prvim stoljećima Crkve, imala u sebi mnogo više komunitarnog, kolegijalnog i subsidijarnog karaktera, nego procedura koja se prakticira u naše vrijeme«. Sažetak na franc.

(33) **Nikola Gabrić**, Nalazi starohrvatske crkve u Kljucima kod Drniša (59—70). Pisac objavljuje i tumači fragmente crkvenog septuma nađene u nekoliko navrata između 1927. i 1970. u Kljucima kod Drniša, te zaključuje da je tu postojala starohrvatska crkva iz IX. ili X. st. Sažetak na njem.

(34) **Ivan Pederin**, Hrvatski jezični standard i promicanje vjere u XVII i XVIII st. — Na izvorima današnjeg hrvatskog jezičnog standarda (71—81). Pisac dolazi do značajnog zaključka da su naši frajevci već u 17. i 18. st. dali hrvatskom narodu suvremeni jezični standard. Sažetak na njem.

(35) **Franjo Emanuel Hoško**, Franjevačka obnova u sjevernom dijelu banske Hrvatske sredinom XVII stoljeća (83—103). Pisac prikazuje kako se sredinom 17. st. u sjevernom dijelu Hrvatske povećao broj domaćih franjevaca, koji su kasnije pod vodstvom snažnih pojedinaca uspjeli stvoriti vlastitu kustodiju i konačno provinciju sv. Ladislava s izgrađenom redovničkom fizionomijom. Sažetak na njem.

(36) **Karlo Kosor**, Ivan Bušić-Rošo — hajdučki harambaša (105—148). Pisac objavljuje i komentira dosada nepoznate rukopise iz Naučne biblioteke u Dubrovniku o hrvatskom hajduku 18. st.: »Život Ivana Bušić iz Imotskog zvanog Rošo« i »Pjesma fra Frana Radmana« o hajduku Roši. Sažetak na njem.

(37) **Atanazije Matanić**, Izvještaji bosansko-srijemskih ili đakovačkih biskupa u tajnom vatikanskom arhivu (149—154). Pisac donosi osnovne podatke o osam izvještaja bosansko-srijemskih biskupa od Balićevića 1600. g. do Raffai-a 1820, te o tri izvještaja biskupa Strossmayera (1859, 1865 i 1875). Sažetak na njem.

(38) **Vjeko Vrčić**, O. Metod Radić (155—160). Pisac prikazuje život i rad toga dalmatinskog franjevca (1866—1941) koji je bio tajnik barskog nadbiskupa u Crnoj Gori, pa je nakon smrti nadbiskupa Milinovića godinu dana upravljao barskom nadbiskupijom (1910—1911). Sažetak na njem.

(39) **Ivan Golub**, Ivan Paštrić i njegovi suvremenici (161—169). Pisac donosi kratki prikaz života i rada toga hrvatskog svećenika i učenjaka (1637-1708) i njegove veze s dvadesetak znamenitih ljudi njegova doba. Bez sažetka.

(40) **Ante Ujević**, Dvije tvrđnje u doktorskoj radnji O. Karla Jurišića (171—179). Pisac kritizira auktora ciklostilskog djela »**Franjevci na Biokovsko-neretvanskom području u doba turske vladavine**« (Zagreb, 1968) i njegove rezultate o postanku franj. samostana na Otoku Prološkog blata držeći se stare historiografije o tome pitanju. Bez sažetka.

V. svezak: V. KAČIĆ, 5, 1973, Tisak »Štampa«, Šibenik, str. 168, slika 5.

(41) **Krsto Kržanić**, Sv. Bonaventura: život — djela — ideologija (3—12). Auktor sažeto prikazuje život i djela velikog franjevca, katoličkog mistika i filozofa prigodom predstojeće 700. obljetnice njegove smrti (1274—1974). Bez sažetka.

(42) **Petar Grgec**, O. Bonaventura Ćuk (13—53). Pisac prikazuje »**Metafizičke monahe**«, glavno, a nedovršeno djelo mislioca, varaždinskog franjevca B. Ć. (1907—1940), koji je od prekomjernog rada završio život u 33. godini života.

(43) **Bonaventura Duda**, Kratki životopis fra Bonaventure Ćuka (53—54) na hrvatskom i njemačkom. Odatle saznajemo da je dotičnik završio tri fakulteta: teologije, filozofije i biologije, te doktorirao u Beču na temelju disertacije »**Evidenz als wahrheitskriterium, oder System des logischen Partialismus**«.

(44) **Karlo Kosor**, O. fra Petar Krstitelj Bačić (55—91). Monografija o životu i radu nastavnika i odgojitelja u franj. sjemeništu u Sinju f. P. B. (1847—1931), koji se također istakao književnim i povijesnim radovima. U bibliografiji se navode 92 njegova tiskana djela i tridesetak rukopisa. Sažetak na njem.

(45) **Benedikta Zelić—Bučan**, Gajo Bulat i Mihovil Pavlinović (93—120). Auktorica je u studiju o liku dvaju istaknutih hrvatskih političara donijela prilog poznavanju unutrašnjih idejnih i političkih suprotnosti i sukoba u redovima vodstva Hrvatske narodne stranke u Dalmaciji u prošlom stoljeću. Na kraju se objavljuje devet Bulatovih pisama Strossmayeru i Račkome. Sažetak na njem.

(46) **Ante Ujević**, Ljekaruša fra Šimuna Gudelja Imoćanina (121—139). Auktor je objelodanio 105 recepata koje je za svoga prijatelja don Grgu Ujevića 1771. zabilježio poznati imotski franjevac f. Š. Gudelj (1724—1804). Sažetak na franc.

(47) **Karlo Jurišić**, Kada je osnovan imotski samostan na Otoku Prološkog blata — Odgovor prof. Anti Ujeviću na osvrt u KAČIĆU, 4. Auktor dokazuje da navedeni samostan nije postojao prije 1600. godine, te da je na Otoku osnovan između 1600. i 1605. Prilaže dva neobjavljena dokumenta, jedan preveden s truskoga, a drugi prepisan s bosančice. Bez sažetka.

(48) **Vjeko Vrčić**, Tin Ujević hrvatski pjesnik i Vrgorac (157—164). Auktor među ostalim dokazuje da T. U. nije rođen u »Kapetanovića« kuli, kako se stalo tvrditi poslije drugog svj. rata, nego u Cukarinovića ili Fratarskoj kuli, kako je bio uvjeren i sam pjesnik. Bez sažetka.

(49) **Ivan Glibotić**, Filozofski rukopisi fra Andrije Kačića Miošića (165—167). Auktor kratko izvješćuje da je u arhivu franj. samostana u Sumartinu na Braču pronašao filozofske rukopise poznatog filozofa i narodnog pjesnika Kačića, za koje dosadašnji istraživači nisu uspjeli dokazati da su njegovi. Bez sažetka.

— — —

Uredništvo je zbornika **KAČIĆ**, dakle, u pet svezaka, koji su izišli 1967—1973, okupilo 29 suradnika, koji su na 1384 stranice objavili 49 što većih, što manjih radova. Između suradnika trinaestorica su članovi provincije, koja izdaje zbornik, dok ostalih suradnika ima šesnaest, a to su sve poznati znanstveni i kulturni radnici iz sjeverne i južne Hrvatske. Prvi su objavili 27, a drugi 22 rada.

Brojem i veličinom radova ističu se profesori franjevačke gimnazije u Sinju: Karlo Kosor (6 radova s 276 str.), Jeronim Šetka (3 rada s 277 str.) i Josip Soldo (3 rada s 182 str.).

Što se tiče tematike zbornik **KAČIĆ** najvećim dijelom obrađuje crkvenu, narodnu i kulturnu povijest Hrvata, jer je takvih članaka preko 40, dok je iz prirodnih znanosti samo jedan članak (5). Stoga bismo naš zbornik mogli nazvati hrvatskim crkvenim povijesnim časopisom. (Jedan ga je naš stručnjak već nazvao »nova CROATIA SACRA«.)

Ali, zbornik **KAČIĆ** bori se s raznim poteškoćama, u koje doista ne spada pitanje suradnika i suradnje. Poteškoće su uglavnom financijske prirode. To je vidljivo i iz samoga njegova opsega. Dok je u prvim dvjema godinama zbornik obujmom napredovao (od 344 str. na 424 str.), dotle je od sv. 3. do sv. 5. vidno nazadovao: 368 — 180 — 168 str.

Želimo i nadamo se da će zbornik **KAČIĆ** u budućnosti stalno napredovati u svakom pogledu. Stoga ga preporučamo braći svećenicama, a osobito našim župnicima da župske knjižnice diljem Hrvatske obogate tim našim korisnim i potrebnim časopisom.

K. J.